

سکه و اسکناس‌های ایران در دورهٔ جمهوری اسلامی

از انقلاب اسلامی (بهمن ۱۳۵۷) تا سال ۱۳۹۷

سینا سیدآبادی

پایزه

پازینه

میدان انقلاب، اول خیابان کارگر جنوبی، بن بست گشتاسب، شماره ۴ طبقه همکف

تلفکس: ۶۶۹۶۱۵۲۲ و ۶۶۹۷۵۲۴۶-۷ تلفن همراه: ۰۹۱۲-۱۰۵۴۰۹۸

www.pazinehpress.ir

چاپ اول: ۱۳۹۸

نام کتاب: سکه و اسکناس های ایران در دوره جمهوری اسلامی (از انقلاب اسلامی (بهمن ۱۳۵۷) تا سال ۱۳۹۷)

ناشر: پازینه

نویسنده: سینا سیدآبادی

طراح جلد: سینا سیدآبادی

صفحه آرا: سید ایمان غفاری

چاپ: سیب سبز

صحافی: احسان

ناظر چاپ: داود محمدپور

شمارگان: ۲۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۰-۱۵۹-۴

حق چاپ محفوظ است

سرشناس: سید آری، سینا، ۱۳۷۰-

عنوان و نام پدیدآور: سکه و اسکناس های ایران در دوره جمهوری اسلامی

از انقلاب اسلامی (بهمن ۱۳۵۷) تا سال ۱۳۹۷ / سینا سیدآبادی.

مشخصات نشر: تهران: پازینه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۷۶ص: مصور (بخشی)، جدول، نمودار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۸۰-۱۵۹-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: پول -- ایران -- تاریخ

Money -- Iran -- History : موضوع

موضوع: سکه زنی -- ایران -- تاریخ

Coinage -- Iran -- History : موضوع

موضوع: اسکناس -- ایران -- تاریخ

Bank notes-- Iran -- History : موضوع

موضوع: ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷

Iran -- History -- Islamic Revolution, ۱۹۷۹ : موضوع

موضوع: ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸-

Iran -- History -- Islamic Republic, ۱۹۷۹ : موضوع

رده بندی کنگره: HG ۲/۱۲۲۰/س ۹۴ ۸ ۱۳۹۷

رده بندی دیویی: ۳۳۲/۴۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۵۰۹۶۷

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: تحولات اجتماعی و فرهنگی
۱۲	۱-۱- تحولات اجتماعی
۱۳	۲-۱- تحولات فرهنگی
۱۴	۳-۱- فرهنگ بصری
۱۶	۴-۱- تحولات اجتماعی پس از انقلاب اسلامی
۱۸	۱-۴-۱- دهه اول انقلاب
۲۳	۲-۴-۱- دهه دوم انقلاب
۲۵	۳-۴-۱- دهه سوم انقلاب
۲۶	۴-۴-۱- دهه چهارم انقلاب
۳۱	فصل دوم: بررسی تغییرات تصاویر اسکناس‌ها
۳۲	۱-۲- اسکناس
۳۳	۱-۱-۲- مجموعه اسکناس‌های سری ۱۰۰۰ (اسکناس‌های سورشارژ شده)
	۲-۱-۲- مجموعه اسکناس‌های سری ۱۰۰۰ (موقوف به حرم مطهر حضرت علی بن موسی الرضا ^(ع)) و
۳۷	کتیبه جمهوری اسلامی ایران
۴۰	۲-۱-۳- مجموعه اسکناس‌های رایج
۶۹	فصل سوم: بررسی تغییرات تصاویر سکه‌ها
۷۰	۱-۳- سکه
۷۲	۱-۱-۳- سکه‌شناسی
۷۳	۲-۱-۳- انواع سکه‌های ایران پس از انقلاب اسلامی
۱۱۳	فصل چهارم: ارزیابی
۱۱۴	۱-۴- نقوش رایج بر روی اسکناس‌های پس از انقلاب اسلامی
۱۲۱	۱-۱-۴- بررسی و تقسیم‌بندی اسکناس‌های چاپ‌شده به تفکیک دولت‌های پس از انقلاب اسلامی
۱۲۹	۲-۴- نقوش رایج بر روی سکه‌های پس از انقلاب اسلامی
۱۳۶	۳-۴-۱- بررسی و تقسیم‌بندی سکه‌های ضرب شده به تفکیک دولت‌های پس از انقلاب اسلامی
۱۵۱	فهرست منابع
۱۵۵	تصاویر سکه‌ها و اسکناس‌ها

مقدمه

کتاب حاضر با تأکید بر تحلیل شکل‌گیری نقوش هنری و تحولات آن‌ها در سکه و اسکناس‌های پس از انقلاب اسلامی نگاشته شده است. انقلاب اسلامی ایران به عنوان مهم‌ترین جنبش سیاسی چهار دهه اخیر ایران به رهبری امام خمینی^(۱)، از ویژگی‌های خاص خود برخوردار بوده و مهمترین اتفاق چهار دهه اخیر ایران است که این رویداد دارای رویکردها، ویژگی‌ها، گفتمان‌های خاص خود می‌باشد. انقلاب اسلامی ایران به وحدانیت و رسالت پیوسته و معتقد و یک انقلاب شیعی است. شکل‌گیری دولت‌های مختلف که هر کدام راهکارهای خاص خود را در حل مشکلات کشور داشته‌اند، باعث ایجاد گفتمان‌های مختلفی در طول این مدتی شده و زمینه‌ساز بسیاری از تحولات و مناسبات اجتماعی و فرهنگی بوده است.

سکه و اسکناس‌ها از جمله آثار قابل‌ملاحظه هر حکومت هستند که از لحاظ فرهنگ بصری قابل‌تأمل هستند. سکه و اسکناس میراثی مکتوب و قابل اعتماد، آموزه‌ای کوچک و پر محتوا از نقوش متعدد است که ضرورت شناخت و آگاهی از آن از جهات مختلف حائز اهمیت است. سکه و اسکناس‌های هر دوره نماینده آداب، اخلاق، زبان، هنر، مذهب، تمدن و وضعیت اجتماعی یک کشور است. با توجه به جایگاه مهم سکه و اسکناس در زندگی اجتماعی مردم، پژوهش حاضر بر آن است تا نقوش شکل، فضا و رنگ آن‌ها را به عنوان فرهنگ بصری حاکم در جامعه که متأثر از فرهنگ و اعتقادات جامعه، اوضاع اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و غیره است را تحلیل و بررسی نماید. با توجه به اینکه تحولات اجتماعی می‌تواند منشأ تغییرات نقوش اسکناس‌ها باشد، مطالعه چنین امری از اهمیت بسزایی برخوردار خواهد بود.

در این کتاب ابتدا به تحولات اجتماعی پس از انقلاب اسلامی و مفهوم فرهنگ بصری پرداخته سپس نقوش سکه و اسکناس‌های منتشر شده در این دوران مورد واکاوی و بررسی

قرار گرفته و در نهایت سکه و اسکناس‌های پس از انقلاب اسلامی به تفکیک دولت‌ها و گفتمان‌های شکل گرفته در هر دوره تقسیم بندی شده است. محدوده زمانی کتاب پیش رو از زمان انقلاب اسلامی (بهمن ۱۳۵۷) تا پایان سال ۱۳۹۷ است.

ابتدا به مفهوم تحول و حرکت اجتماعی پرداخته و سپس تحولات فرهنگی از دیدگاه‌های مختلف بررسی می‌شود. از آنجایی که مطالعه نقوش سکه و اسکناس‌ها بیش از آنکه جنبه زیبایی‌شناختی داشته باشد، فرهنگی و جامعه‌شناختی است، به مفهوم فرهنگ بصری نیز پرداخته می‌شود. تحولات اجتماعی پس از انقلاب اسلامی در قسمت بعدی این فصل مورد بررسی قرار می‌گیرد و بر اساس تقسیم‌بندی چهار دهه پس از انقلاب اسلامی، تحولات و وقایع مهم هر دهه به تفکیک دوازده دولت بر سر کار آمده مورد واکاوی قرار می‌گیرد. همچنین در انتهای بحث نیز در جدولی به این وقایع و تحولات مهم اشاره می‌گردد. فصل دوم از این پژوهش به بررسی تغییرات تصاویر اسکناس‌ها اختصاص دارد. در این بخش ابتدا تعریفی از اسکناس ارائه می‌شود و سپس اسکناس‌ها از نظر جنس، اندازه، نقوش و بر حسب سال چاپ مورد مطالعه قرار می‌گیرند. پس از آن در جداولی به مقایسه انواع اسکناس‌ها و نقوش آن‌ها نیز پرداخته می‌شود. همچنین شعار یا اشعار درج شده بر روی آن‌ها نیز در جدولی مجزا بررسی می‌شوند. در فصل سوم و به مانند اسکناس‌ها، پس از ارائه تاریخچه‌ای از سکه و سکه‌شناسی، انواع سکه‌ها پس از انقلاب اسلامی از نظر جنس، وزن، نقوش و بر حسب سال ضرب بررسی شده و تغییرات تصاویر، نقوش و شعارهای آن‌ها در جداولی به صورت تفکیک شده مورد واکاوی قرار می‌گیرند. در انتها، نقوش رایج بر روی اسکناس و سکه‌ها برای آسان شدن کار بررسی و مقایسه با گروه‌های مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند. سپس اسکناس و سکه‌ها به تفکیک دولت‌های روی کار آمده پس از انقلاب اسلامی در زیرمجموعه هر دولت قرار می‌گیرند و با گفتمان‌ها و تحولات اجتماعی رخ داده در هر دوره مطابقت داده می‌شوند. هر دولت دارای جدولی است که در آن به طور مجزا در ستون سمت وسط نوع نقوش و در ستون سمت چپ تحولات اجتماعی مربوطه درج گردیده است. در انتها نیز نتیجه میزان همپوشانی تغییرات نقوش و تحولات و گفتمان‌های اجتماعی، همچنین بررسی نقوش و تصاویر سکه و اسکناس‌های پس از انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار می‌گیرد.